

PRAVICA

Glasiilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I — Neprankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 5,-, za četrt leta Din 15,-, za pol leta Din 30,-; za inozemstvo Din 7,- (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo jugoslovanske tiskarne, Kolportažni odtok, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

„Prijatelji delavstva“.

Če so se naši socialni demokratje kdaj pokazali v pravi luči, tedaj se je to zgodilo ob sedanjih pripravah za volitve v Delavsko zbornico. Vedno smo čuli govoriti te ljudi, da so edino pravi pristni prijatelji in zastopniki delavstva, vedno smo jih čuli, ponašati se z njihovim demokratizmom, ki naj bi tudi največjemu siromaku pripomogel do primerne veljave v javnem življenju. Bilo je zlasti tudi med našimi ljudmi veliko takih, ki so na vse to kaj dali, ter jih je bilo nekako sram, da pripadajo v naše vrste.

Kaj pa vidimo sedaj, ko imajo naši socialisti, četudi po krivici pridobljeno, možnost pokazati delavstvu, kaj so in kako mislijo. Zlorabe, ki se vršijo ob sedanjih pripravah za volitve v Delavsko zbornico, presegajo vse meje. Ne samo, da agitirajo med delavstvom na nedovoljen ali vsaj nedostojen, za delavstvo ponižujoč način, marveč tudi zlorabljajo na celi črti svojo uradno oblast, kakor tega ni storil pri nas niti zloglasni Pašić-Pribičevićev režim. Raznašalci volivnih ovitkov in glasovnic porabljajo to svojo uradno pot za zvižajno agitacijo oz. točno za čisto navadno prevaro delavstva, da lahko pridržijo zaupane glasovnice za socialistično listo. Delavce, zlasti pa delavke, ki imajo pogum iti osebno po volivno legitimacijo, šikanirajo in terorizirajo kakor ne zna tega zlepa kak buržujski birokrat. To so stvari, ki si jih bo treba dobro zapomniti.

Socialistični vodja, agitator, uradnik ali kdorkoli, ki mu je delavec samo takrat človek, kadar je v njegovi organizaciji, drugače pa ravna z njim hujše kot vsak buržujski, ni delavski, niti ne more biti resničen prijatelj delavstva. Šikaniranje delavcev in zlasti še delavk s tem, da morajo hoditi same po glasovnice in da ne dobe glasovnic takoj, ko se izkažejo z primernimi dokumenti, je za naše delavstvo tako ponižujoče, da ne sme ostati nekažnovano.

Če kedaj, tedaj so naši socialisti prav ob tej prvi priliki, ko imajo nekaj moči nad delavstvom, pokazali svojo pravo naravo. Zato pa bo tudi naloga vsega zavednega delavstva brez razlike strank, da te »prijatelje« nažene tja, kamor spadajo in da jih ne redi več v svojih vrstah in s svojim lastnim denarjem. Če bi delali to, kar počno sedaj naši tako zvani socialisti, buržujski samostojni demokratje, bi jim nazadnje tega niti ne mogli tako silno zameriti, ker vemo, da ne morejo biti odkriti prijatelji delavstva. Drugače pa je, če delajo to tisti, ki si lastijo nekaj patent na delavsko vprašanje in na skrb za delavstvo. Zato smo socialistom lahko hvaležni, da so tako jasno pokazali svojo barvo. Odslej bomo vsaj vedeli s kom imamo opraviti. Se vselej, kadar smo zaradi discipline podpirali različne socialistične skoke na levo tudi tam; kjer ni bilo pričakovati nobenega uspeha, smo doživeli, da so nas na koncu izdali, odgovornost za svojo napako pa so skušali naprtiti nam. To lažill pa smo se, da ravnajo tako le bolj v sili, nego namenoma, in po jasnem načrtu. Sedaj se je pa pokazalo, da je bilo vse to preračunano in da pri teh ljudeh o kakšnem stremljenju, pomagati resnično našemu delavstvu, sploh ne more biti govora.

In končno. Komu bodo vse te sleparije, ki se pri volitvah v Delavsko zbornico vršijo, v prid? Prav te dni smo dobili v roke načrt zakona o centralni upravi, s katerim se ukinja ministristvo za socialno politiko, njegovi posli, zlasti kolikor se nanašajo na

delavsko vprašanje, pa se prenašajo na ministristvo za trgovino in industrijo. Z drugimi besedami se to pravi, da bo sedaj imelo ministristvo za trgovino in industrijo skrbeti za zaščito delavstva v podjetju, brigati se za to, da se bodo različni predpisi za varstvo delavcev v obratu primerno izvajali. To ministristvo bo posredovalo v mezdnihih sporih, bo skrbelo za posredovanje dela, bo imelo nadzorstvo nad delavskim zavarovanjem, bo pobijalo draginjo itd. itd. Kratko, lahko rečemo, da bo volk ovce pasel in je s tem delavske zaščite pri nas konec.

Proti tem nakanam naše sedanje viade bo treba odločno nastopiti. In to doma, kakor tudi v parlamentu. Doma bo ena glavnih nalog bodoče Delavske zbornice skrbeti za to, da se z odločnim nastopom vsega našega delavstva ta načrt prepreči. V parlamentu pa bo tudi potrebno, da bodo vse stranke oziroma vsi klubi, ki kažejo kaj zanimanja za delavstvo, z vsemi sredstvi poskušali preprečiti ta načrt. Kako pa bo mogla Delavska zbornica, ki je ogromna večina delavstva sploh ne bo mogla priznavati, tu uspešno nastopiti? Ali bo boljše, če bodo naše politične organizacije, ki so edine doslej kaj za delavstvo storile tako rekoč izrinjene iz zakonitega delavskega stanovskega zastopstva? Ali bo boljše, če bo Delavska zbornica mrtva zaradi splošnega nezadovoljstva z njeno po goljufiji in terorju doseženo sestavo?

Vtis imamo, da gre našim socialistom samo in edino le za tisti delavski denar, s katerim Delavska zbornica razpolaga, potem pa, če tudi vrag vzame ministristvo za socialno politiko in naše socialno zavarovanje, samo da bo par »edinih pravih prijateljev« delavstva še nekaj časa na gorkem.

Pa se motijo, če mislijo, da bo tako. Delavci, delavke, ne dajte se od nikogar šikanirati in še manj terorizirati, ter storite vsi od prvega do zadnjega svojo volivno dolžnost. Skrbite, da bodo čimprej izginili iz Vaših vrst vaši »prijatelji« in njihovi agitatorji.

Političen pregled.

Proračunska razprava je v polnem teku. Seje se vrše vsak dan, dopoldne, popoldne in zvečer, ker vlada hoče na vsak način, da bi svoje predloge spravila skozi valove neprijetne kritike opozicije brez vsakih sprememb. Proračunski zakon vsebuje poleg številke celo vrsto zakonitih določil, ki imajo, kakor proračun, samo enoletno veljavo. Proračunski zakon je v tem oziru neverjetno pester. V njem se nahajajo členi, ki posegajo v najrazličnejše panoge naše zakonodaje: popravljajoči, dopolnjujoči in bistveno spreminjajoči prej izdane zakone.

Pri današnjem parlamentarnem sistemu, ko je vladna večina po navadi samo navaden glasovalni aparat, je tak način zakonodaje prav lahek. Nek skrit, javnosti ter parlamentu povsem neodgovoren uradnik katerega koli ministristva pripravi celo vrsto zakonitih določil, jih vstavi v finančni zakon, katerega sprejme vladna večina; ne da bi se vedno zavedala, kakšne dalekosežne posledice prinašajo nove določbe, skrite v finančnem zakonu. Neki italijanski minister je ob neki priliki nekemu poslancu kar odkrito priznal, da mu ni znana vsebina zakona, ki ga je predložil. Da po drugih državah ni mnogo boljše, se lahko vsak dan prepričujemo.

Slovenski poslanci imajo v sedanji proračunski razpravi zelo težavno stališče. Oba člana Jugosl. kluba dr. Ku-

lovec in Vl. Pušenjak vestno vršita naloge, ki so jih jima naložili slovenski volivci. Govorita vsak po trikrat na dan, v osebnih razgovorih pojasnujeta ministrom upravičene zahteve Slovenije. Ministri jim pritrdijo in vse obljubijo, toda skoro vedno ostane samo pri obljubah.

To očividno neupoštevanje slovenskih potreb in zahtev ne moremo šteti na račun nepoučenosti srbskih vladnih krogov. Toliko namreč, kot store poslanci Jugosl. kluba, ne stori v parlamentu noben vladni in noben opozicijski poslanec. Za vsem tem tiči že popolnoma drugo ozadje, ki se najbolje zrcali v ogromnih številkah, ki jih bo morala Slovenija zmetati v davkih v državno blagajno. To silno izmozgavanje naših gospodarskih moči je brezvestno.

Če bi dobili za te naše ogromne svote, ki romajo v Belgrad, primeren del nazaj, bi imeli vsaj zavest, da se nam ta ogromni kapital na drugi način rentira. Izhoda iz tega izmozgavanja ni videti nobenega. Režim, ki ga podpirajo naši slovenski Radičevci, je kljub svoji notranji trhlости zveze obeh vladnih strank v radik. stranki sami tako močan, da se tudi takrat ne bo lahko zrušil, če bi moral Stjepan Radić iz vlade.

Neenakosti v tem proračunu so pa tako očividne, da vlada sama čuti potrebo, da jih mora opravičevati. Seveda kaj nam pomaga opravičevanje, ko pa mu ne sledi poprava krivic. Baš sedanji proračun je za nas vedno močnejši klic, da je naš boj za avtonomijo nujen, predvsem iz finančnih razlogov in da je naša življenjska potreba. V tem našem stališču nas ne more niti Pribičevićev zatiranje, koliko je vredna sedanja ustava, niti malo omajati. Preko vseh teh in drugih vernih in spreobrnjenih vernikov in častilcev sedanje ustave bo šel naš korak in ves naš boj za revizijo ustave, samoupravo in avtonomijo. V pomoč nam bodo struje v sami vladni radikalni stranki. Naša zahteva je tako pravična, da trezni in neodvisni radikalni voditelji to uvidevajo in priznavajo potrebo revizije ustave.

Sedanji centralizem pobija samega sebe. Vse besede o samoupravah, ki so padale leta 1921. ob sprejetju ustave, so bile le slepilo lahkovernim. Že peto leto čakamo, kdaj bomo dobili te drobtinice in slabe odmeve samouprave. Toda vlada samo obljublja razpis volitev v oblastne skupščine, razpisala jih pa po petih letih in deseterih obljubah še danes ni. Boji se, da bi bila to prva odkrita in jasna beseda ljudstva, ki se je z naveličalo centralizma; Nočemo centralizma, samouprave so nam pa povsem premajhne; dajte nam avtonomijo!

* * *

Avstrija. Avstrijska vlada pod vodstvom dr. Rameka, krščanskega socialca, je po dovršitvi svoje naloge, ki je obstojala v izvedbi ženevskega programa, odstopila. Veliko simpatij je žel odstopivši finančni minister, kateri se je silno trudil za znižanje davčnih bremen. V novo vlado, katero je sestavil zopet dr. Ramek so vstopili poleg kršč. socialcev tudi nemški nacionalci. Glavna naloga vlade bo po izjavi min. predsednika v pospešitvi nar. gospodarstva, politika varčevanja, skrb za brezposelne. Kar se tiče zunanje trgovine, bo dolžnost te vlade, da zapre uvoz izdelkov, ki se izdelujejo v domači državi in pospešitev izvoza.

Anglija. Svet neodvisne angleške delovne stranke je sklenil, da predloži prihodnji seji izvršilnega odbora II. (social-demokratske) internacijo-

nale vprašanje o ustvaritvi enotne politične fronte z rusko komunistično stranko. Vprašanje in sicer veliko vprašanje je, ali bo izvršilni odbor to sprejel, kajti vprašanje nasprotuje sklepu, sprejetem na zadnjem zboru angleške neodvisne delavske stranke. — V največjem industrijskem mestu Anglije je vodstvo bombažne industrije sklenilo, skrajšati delovni teden še za en dan. Na ta način je prizadetih 150.000 delavcev.

Portugalska. — Kakor na Madžarskem, tako je tudi na Portugalskem nekaj »gospodov« poskušalo srečo na račun državne banke. Ravnatelji te banke so namreč naročili v angleški tiskarni, kjer so se tiskali državni bankovci, nekaj več teh, kakor je bilo potrebno. Stvar so pravočasno izsledili. Prvotno so mislili, da gre tudi tukaj za falsificiranje, no pa resnica, je prišla kmalu na dan.

Francija. 18. jan. je bila otvorjena francoska zbornica. Najstarejši poslanec, ki jo je otvoril po svojem nagovoru je prošil zbornico naj prepreči neprestano padanje rojstev z vsemi zakonitimi sredstvi, ki so ji na razpolago. — Za predsednika zbornice je bil izvoljen socialist, bivši min. predsednik Herriot. — Značilna je bila seja franc. socialistične stranke, ki se je vršila 18. t. m. Stranka se je na zborovanju razdelila med desničarje in levičarje. Levica se je silno zavzemala za popolno »rdečo« vlado. Opažati je bilo silno nasprotstvo nasproti radikalnim socialistom, katerih član je tudi Herriot. Ko je bilo vprašanje vstopa v vlado, zaradi česar se je v glavnem vršila ta seja, na mrtvi točki, je vstal učitelj franc. socializma Leon Blum in se izjavil proti vstopu v vlado. Njegov predlog je bil viharo sprejet z veliko večino.

S. S. S. R. Pred kratkim se je vršila seja komunistično - boljševiške stranke S. S. S. R. (Rusije). Na zboru je prišlo do malenkostnega nasprotja med tkzv. »Moskovčani« in »Leninogradovci«. Spor bi bil lahko izzval večje posledice, toda voditelji obeh strank, ki so bili izvoljeni in izvrš. odbor, se bodo med seboj sporazumeli. Zinovjev kot zastopnik leningrajevcev stoji na stališču, da je treba nadaljevati politiko čistega komunizma, nasprotna stranka z voditeljem Stalinom pa zastopa stališče »srednje linije«. Ta srednja linija obstoja po izjavi Stalina v tem, da je treba upoštevati razmere take kakršne so, in da je treba zaenkrat opustiti to, kar je nemogoče. Zmagalo je slednje stališče.

Volitve v Delavsko zbornico.

Zadnji dnevi potekajo za agitacijo in delo za volitve. Vsi naši zaupniki in prijatelji naj zadnje dni posvetijo vse moči, da bo delegacija krščansko - socialističnega delavstva čim močnejša v Delavski zbornici. Že v zadnji številki »Pravice« smo v našem programu poudarili, da bomo vse svoje sile zastavili za to, da se v zbornici združijo vse, kar z roko in umom pošteno dela za skupni blagor, zato da se kapitalizem demontira in uvede nov socialni red, v katerem ne bo ne izkoriščanih ne izkoriščevalcev. In ravno sedaj, ko nam preti ukinitve ministristva za socialno politiko, je potrebno, da vse delavstvo pri volitvah v Delavsko zbornico enodušno protestira proti ukinitvam socialnih institucij s tem, da se do zadnjega volivca udeleži volitev in pokaže, da se važnosti svojih institucij zaveda in si jih ne da iztrgati iz rok.

Neizmerne so grešili ravno v tem smislu nad delavskimi pravicami naši soc. demokrati, ki so v svrhu svojih strankarskih koristi uveljavili tak volivni red, da je veliki večini delavstva udeležba pri volitvah sploh onemogočena. Namesto, da bi imeli pred seboj zgolj koristiti toliko zatiranega delavskega stanu in ga skušali moralno dvigniti in usposobiti za veliki boj v bližnji bodočnosti, so šli in ga zgolj vsled strankarskih koristi skoro do celica onemogočili s tem, da so udeležbo pri volitvah znatno zmanjšali.

Vsled teh social-demokratskih manevrov, pri katerih bo ugled delavstva silno padel, je pa naša velika naloga, da to kolikor mogoče popravimo. Ne-le, da gremo v Delavsko zbornico z jasnim programom, gledati moramo tudi, da bo udeležba pri volitvah tem večja in s tem dvigujemo delavski pokret in delavski ugled. Kajti čimbolj se bo delavstvo zavedalo in zanimalo za svoje pravice, tem težje jih mu bo iztrgati.

Zato pa pozivljamo vse naše zaupnike in prijatelje, da v zadnjih dneh s svojim požrtvovalnim delom preprečijo razdiralne nakane naših nasprotnikov in s tem pripomorejo do uspešnega in pozitivnega dela za blagor vsega delavstva.

Posebno paznjo

je treba posvetiti te dni vsem tistim, katerim ne bodo glasovnice dostavljene na dom. Vsi volivci in volivke, ki so bili zaposleni v obratih, kjer je bilo 5. decembra 1925 manj kot 20 zaposlenih in ki so oddaljeni do pet kilometrov, t. j. približno eno uro hoda od svoje bolniške blagajne, oziroma krajevnega volivnega odbora, morajo iti po kuverte in glasovnice sami osebno in morajo vzeti s seboj delavsko (poselsko) knjižico ali krstni list. Vsi ti morajo iti po glasovnice

vsaj do 27. januarja 1926,

ker pozneje jih več ne dobe. Kuverte se dobe v uradnih prostorih krajevnega odbora. Kdaj so te uradne ure, naj se takoj zaupniki informirajo pri volivnih odborih. V Ljubljani se dobe glasovnice vsak dan od 8 do 12 in od 3 do 8 zvečer v palači OUZD na Miklošičevi cesti.

Pri prejetju glasovnice

je posebno treba paziti, da je glasovnica pravilno opremljena. Vsaka kuverta ima na zadnji strani prilepljeni listek, na katerega treba napisati lastnoročno svoje ime in priimek. Oni, ki ne znajo pisati, se podkrižajo, podpiše pa lahko drug. Ta list se od kuverte ne sme odtrgati. Glasovnico, ki jo bo vsak sprejel s kuverto, se pusti

v kuverti. Poleg glasovnice se nahaja v kuverti tudi beli listek, na katerega se mora razločno in s črnilom napisati ime kandidatne liste, kakor smo objavili že v zadnji »Pravici«. V olajšanje volivcem je volivni odbor Jugoslovanske strokovne zveze izdal in razposlal našim krajevnim volivnim odborom že tiskane glasovalne listke s potrebnim besedilom. Vsak, ki je ta listek prejel, naj kar tega vtakne v kuvertu in uniči prazen bel listek, ki ga bo prejel s kuverto.

Glasovnice naj nihče ne odda drugemu, kakor le našemu zaupniku, ali 2. februarja na volišču in do 5. februarja pošlje po pošti na Glavni volivni odbor Delavske zbornice priporočeno.

Protest in interpelacija.

Proti nečuvnemu terorju in nezakonitostim, ki se dogajajo pri sedanjih volitvah v Delavsko zbornico, je poslanec Smodej naslovil na ministra za socialno politiko pismo interpelacije, v kateri zahteva odgovore na sledeča vprašanja:

1. Ali hoče nemudoma ukreniti, da dobe volivci v roke kuverte in glasovnice, ki niso bile dostavljene, da se ne bodo vršile zlorabe?

2. Kaj hoče storiti, da se ustavijo oficijelne in neoficijelne sleparije, pritisk in teror na delavstvo in da se storjene sleparije preprečijo, kolikor je še mogoče?

3. Ali hoče krivce med uradnimi osebami takoj podvreči disciplinarni preiskavi in jim odvzeti volivne funkcije, za katere so se diskvalificirali?

Ministru za socialno politiko je nadalje poslal poslanec Kremžar sledeči pismeni protest:

Na podlagi od Vas potrjenega volivnega reda za Delavsko zbornico se pri sedanjih volitvah vrše nečuvne sleparije in nasilja. Socialisti, ki imajo v rokah ves volivni aparat kot od vlade imenovani gospodarji Delavske zbornice svojo moč izrabljajo na nezasišani način. Delavcem se volivne kuverte ne dostavljajo kakor je predpisano. Od uradnih oseb se v lokalih volivnega odbora vrše nepravilnosti. Vsled tega na tisoče delavcev in delavk ne dobi svojih kuvert, katere prehajajo v nepoklicane roke. Najodločneje protestiramo proti temu in takemu volivnemu postopanju. Vlagam priziv proti temu načinu volitev ter zahtevam revizijo volivnega postopanja na način, ki bo garantiral svobodo in pravilne volitve. Zahtevam takojšnjo energično remediuro.

France Kremžar, narodni poslanec.

Shodi kršč. soc. delavstva

so se zadnji čas vršili po vseh večjih in manjših krajih Slovenije. Na vseh zborovanjih je naše delavstvo odločno in enodušno protestiralo proti nameranemu ukinjenju delavskih institucij in proti nasiljem, ki ga vprizarjajo pri sedanjih volitvah v Delavsko zbornico naši socialni demokrati.

Gibanje, ki se je pričelo sedaj med krščanskim socialističnim delavstvom je zelo razveseljivo in dobro znamenje, da je naše delavstvo vedno pripravljeno stopiti na branik za svoje pravice, katerih si ne da iztrgati iz rok. Ali eno ne sme naše delavstvo pozabiti, in sicer, da je trajna moč le v skupnosti, v organizaciji, kjer se zbira stalna armada našega delavstva. Zato smo prepričani, da bo to sedanje delavsko gibanje rodilo obilo sadu tudi za našo strokovno organizacijo, katere namen je spraviti pod svoje okrilje vse krščansko delavstvo.

Prva delavska hranilnica in posojilnica

v Ljubljani je tekom dveh mesecev svojega obstoja uredila poslovanje za Ljubljano ter priredila vse potrebno, da bo v kratkem mogla služiti vsemu našemu delavstvu. Njen delokrog ni omejen na Ljubljano, njen delokrog sega tja, kamor sega naše delavstvo, ki je lani na kongresu tako močno poudarilo potrebo lastne kreditne organizacije.

Na izrednem občnem zboru Jug. Strok. Zveze v decembru je bil zaupnikom podan kratek pregled te organizacije in načrt, kako uvesti poslovanje na deželi. Tukajšnja zadruga bo kot centralni kreditni zavod ustanovila v krajih, kjerkoli bo delavstvo zahtevalo, svoje poslovalnice.

Vodstvo posameznih poslovalnic bo poverjeno sosvetu, ki obstoja iz treh članov: tajnika, blagajnika in preglednika.

Ker v naših vrstah povečini ni za knjigovodsko delo izvežbanih ljudi, se bo vršil v nedeljo po Svečnici, t. j. 7. februarja enodnevní zadržni tečaj v Ljubljani; na tečaju se bo raztolmačilo in praktično predložilo, kako se bo poslovalo.

Skupine naših delavcev, ki želijo poslovalnico v svojem kraju naj pravočasno določijo dva do tri predvsem vestne člane, kateri se bodo udeležili tečaja in takoj nato pričeli z delom. Prijave za tečaj pošljite čimprej na I. delavsko hranilnico in posojilnico v Ljubljani, Stari trg 2.

Jugoslov. strokovna zveza.

Zveza tovarniškega delavstva.

Občni zbor. V nedeljo, dne 24. januarja, se vrši občni zbor S. Z. T. D., skupine Jesenice ob pol 10 dopoldne z navadnim dnevnim redom. Tovariši, udeležite se v obilnem številu tega občnega zbora, kajti od tega je odvisno uspešno delo naše skupine.

Zveza javnih nameščencev.

Strokovna zveza javnih nameščencev opozarja svoje člane, da plačajo glasom sklepa občnega zbora JSZ enkratni izredni prispevek 4 Din; ki se bo porabil za kritje potrebščin centrale in v organizacijske svrhe.

Zveza papirniškega delavstva.

Nova skupina. Na praznik sv. Treh kraljev se je ustanovila skupina ZPD v Radečah pri Zidanem mostu. V naši papirnici je okroglo 130 delavcev. Do 1. 1912 smo bili organizirani v tedanjem Kršč. soc. strok. društvu v Vevčah, potem pa nekaj let brez vsake organizacije. Po vojni smo bili nekaj let v društvu kemičnih in sorodnih strok (socialisti), katero pa nas ni moglo zadovoljiti in nam priboriti tistega stanja, ki ga imajo naši papirničarji drugod. G. Cvikelj iz Ljubljane je bil dvakrat pri nas na sestankih, nakar smo sklenili, da se organiziramo v Zvezi papirniškega delavstva. Na sv. Treh kraljev dan se nas je zbralo v »Nar. domu« v Radečah precejšnje število delavcev in delavk na ustanovnem občnem zboru, kjer nam je predsednik Z. P. D. Kukovica razložil pravila strok. organizacije, primerjal stanje našega in vevškega delavstva ter ugotovil naše stanje, pred vsem razliko v plačah, dalje se ne izvršujejo zakonski predpisi po zakonu o zaščiti dela, o zavarov. delavcev itd. — G. Cvikelj pa nam je podal sliko o splošnem delavskem položaju in pokazal našo soc. institucijo Delavsko zbornico in pravi luči, nakar smo izvolili odbor, ki se bo na prihodnji seji konstituiral. Predsednikom pa smo izvolili tov. Friderika Povše, papirničarja. Izvoljeni so še sledeči tovariši: Knavs Franc, Sonc Jože, Kramžar Ivan in Alojz, Kmetič Alojzija, Heni Zefka, Mejač Marija, Novak Stefanija, Zahrastnik Tinka. Vpisalo se je lepo število članov, razdelile pristopnice zaupnikom. — Tako smo prišli na pravo pot. Zvezo pa prosimo, da se posebno zavzame za svojo naj-

A. Marby:

Hanka.
Lužičko-arbska povest.

27

Mrliča so spremljale seveda tudi Ljuboška, teta Trina in Hanka. In zadnja je bila mogoče edina izmed vseh prisotnih, ki jo je obhajala velika žalost ob odprtem grobu. Toda svojega globokega občutja ni kazala nazunaj z ničemer, kakor s tem da je bila zelo blede. Vedela je, da jo zvedljivo opazujejo moški in ženske in zato ni hotela dati povoda, da bi spet po nepotrebnem raznašali o njej kake govorice; zato si je prizadevala z vso močjo, da je zadrževala solze, ki so ji neprestano silile na oči. In trdna je ostala tudi takrat, ko je pastor čisto določno pohvalno omenil, kako ste ona in Trina zvesto negovali umrlega, in ni se zjokala tudi potem ne, ko je po končanih molitvah in petju pristopil ta ali oni, zgrabil prgišče lahko zmrzle zemlje in jo vrgel doli na rakev, da je votlo odmevalo. Ne da bi se ozrla kvišku je molče stisnila Bogomiru in teti roko in je enako molče odšla nato takoj z materjo proti domu.

Doma pred vežo je našla Hanka dobroznani koleselj okrožnega zdravnika. To ni bilo nič posebnega. Ako mu je čas dopuščal, je doktor namreč rad pokramljal s starim slepim Ljubošem, ki ga je spoštoval in občudoval obenem, ker je tako vdano nosil svojo težko usodo.

Nič čudnega tudi ni bilo, da sta danes govorila skoro izključno o ubogem učitelju, ki so ga pravkar položili k večnemu počitku. Tudi potem, ko sta vstopili v hišo mati in hči, so še govorili o tem. Prav posebno je pohvalil zdravnik Hankino ljubeznivo vztrajnost, s katero je obenem s staro Trino negovala in oskrbovala pokojnika.

Zdaj se Hanka ni mogla več zatajevati. Glasno

je zajokala in vsa v solzah je pripovedovala o zadnjih trenutkih umrlega prijatelja, ki da ji bodo ostali za vedno v spominu. Zdravnik je ostro pogledal deklico — morda je pa njeno srce vendarle čutilo za učitelja več, kakor je kazala nazunaj? Prigovarjal ji je, naj se pomiri, ko je mati nekaj potihoma pripovedovala Ljubošu in se večkrat ozrla na doktorja.

»No... kaj je?« je vprašal in se odpravljal na odhod. »Morda bi še kaj želeli?«

»Da, gospod doktor. Samo ne vem, če...« Starec je umolknil in v zadregi vrtel svojo kapo med prsti.

»Kaj pa imate? Na dan z besedo, Ljuboš,« je silil prijazno zdravnik.

»No torej! Mati meni, sedajle bi bila zelo lepa prilika za Hanko, da bi hitro prišla v mesto, ako bi bili tako dobri, da bi jo vzeli s seboj na voz.«

»Od sreca rad! Toda kako bo prišla nazaj? Pot je dolga.«

»O, saj imam dobre noge, gospod doktor,« je odgovorila Hanka, »saj moram drugače teči tja in nazaj peš, in ker bi te dni na vsak način morala v mesto, bi mi res prav prišlo, ako bi si okrajšala za polovico pešhoje.«

»Prav! Bom pa še počakal kake črt ure, dokler se ne pripraviš.«

Trajalo ni niti tako dolgo in že je sedela Hanka na vozičku doktorju ob strani; prijazni gospod namreč nikakor ni pustil, da bi sedla spredaj na ozki prostor kočijažev, kakor je hotela v svoji skromnosti.

Čez noč je prišla zima. Kljub opoldanski uri in zlatim solničnim žarkom, ki so se po mnogih viharjih in deževnih dneh danes vsipali zopet na zemljo, je ležala slana na polju, drevesih in grmovju; lesketala in iskrla se je kakor milijon draguljev. Zrak je bil čist in prozoren. Na zmrzli cesti je hitel konjiček tako živahno, da je lahki voziček tekkel, kakor bi ga nosil veter. Ko sta se peljala

mimo pokopališča so se Hankine sinje oči ob pogledu na sveži s cvetjem posuti grob nehote ovlažile, sedaj pa so se spet zjasnile, blede lica so ji pomaleem zardela in globoka žalost, ki se ji je deklica udajala že nekaj časa sem, se je začela umikati nekemu veselemu občutju. Da, parkrat se je celo vedro zasmejala, ko ji je doktor na svoj dobrovoljni način pripovedoval par smešnih dogodbic, da bi jima bilo krajši čas.

»Vidiš, dekle, tako mi ugajaš,« je dejal z zadovoljnim nasmeškom. »Veselo in vedro zreti v svet in ne si greniti lepe kratke mladosti z neumno muhavostjo. In sedaj ne daj, da bi te doma spet preobladala žalost zaradi umrlega, pomisli, da je nosil ubogi učitelj že dolgo časa kal smrti v sebi in... če bi v resnici postala njegova žena...«

»Jaz?« ga je prekinila Hanka začudeno.

»No da, mislim, da sta se imela rada? Učitelj vsaj...«

»Vem,« je odgovorila preprosto na pol izgovorjeno zdravnikovo vprašanje. »Toda jaz sem ga imela rada samo, kakor bi mi bil brat in nikdar ne bi postala njegova žena.«

»Zares? O, to me pa veseli zavoljo tebe same. Toda v tem slučaju — zdravnik se je nalahno nagnil in zvedavo pogledal v oči — »nosi pač nekdo drugi krivdo, da povešaš oči. He, kateri izmed postavnih kruševskih fantov ti je sedel v srce?«

»Nobeden, gospod doktor,« je zašepetala Hanka zmeden.

»Ah, pojdi vendar! Tako mlado, zalo in pametno dekle naj bi bilo brez fanta?« se je šalil zdravnik. »Čakaj,« je nadaljeval živahno, »pravkar mi prihaja nekdo na pamet, za katerega bi bila kakor ustvarjena. Mladega župana menim. Kaj ne... ta bi bil zate? Gromska! Vidva bi bila krasen par!«

(Dalje.)

mlajšo sestro in nam nudi vso svojo pomoč.

Goričane-Medvode. Naša skupina Zveze papirniškega delavstva ima v nedeljo, dne 31. t. m. svoj sedmi redni občni zbor s sledečim sporedom: 1. Nagovor in poročilo predsednika; 2. poročilo tajnika; 3. poročilo blagajničarke; 4. poročilo preglednikov računov; 5. podelitev absoluturija na čelstvu; 6. volitev odbora; 7. slučajnosti. Občni zbor se vrši v Društvenem domu v Preski. Pričetek ob 3 popoldne. Vsi člani in članice, nujna dolžnost vas veže, da se občenega zbora vsi do zadnjega udeležite, kajti ravno občni zbor je najvažnejša inštanca naše organizacije. Ako želite tajno volitev odbora po listkih, se obrnite v ta namen do naših zaupnikov, ki vam bodo dali za to potrebne listke in pojasnila. To pa je treba takoj storiti, ne šele zadnji dan pred občnim zborom. Nihče naj na dan občenega zbora ne ostane doma! — Predsednik.

Prometna zveza.

Zahvala. Pred par tedni sem se zelo nevarno ponesrečil. Ker mi pa bolniška blagajna zelo neredno plačuje malenkostno hranarino, sem začel v denarne težkoče, v katerih mi je pa prišlo čisto Prometna zveza na pomoč in mi je nakazala 200 Din podpore. Zatorej se ji najiskrenejše zahvaljujem, ker se je držala pregovora: Kdor hitro da, dvakrat da, in me tako rešila iz mučnega položaja. Bog povrni! — Konjice, dne 11. januarja 1926. — Arbeiter Ivan.

Odpuščanje delavstva v Trbovljah.

Udarec za udarcem pada na žuljave roke našega delavstva. Ni dovolj, da v vsakodnevni smrtni nevarnosti služijo naši ubogi rudarji dan za dnem črni kruh za se in za svoje družine, ne, še več. Poleg trdo zasluženega kruha visi vsak dan njihova življenjska usoda v zraku in s strahom pričakujejo, kdaj se jim pač vzame še ta trdo zaslužen kruh.

Neizprosni kapitalizem ne vpraša za žuljave roke, ne za prehrano in življenje ubogega delavstva in njihovih rodbin, on pozna le dobiček in nič drugega. To neizprosno načelo modernega protikrščanskega kapitalizma zahteva zadnji čas zopet nove žrtve v trboveljskih rudokopih. Najbolj žalostno in vnebovpijačo je pa to, da je redukcija zadela najbednejše in to so staroupokojeanci. Z mesečno penzijo od 8 do 44 kron, s katero se absolutno ne morejo preživljati, so bili primorani na stara leta še iskati zasluzka v rudniku. Toda, ker rudnik ne more iz njih črpati več zadostnega kapitala, morajo reveži iti na cesto in vkljub svojemu poštenemu dolgoletnemu službovanju, živeti od — milodarov dobrosrčnih ljudi.

Proti temu nevhvaležnemu dejanju najbogatejše družbe v Jugoslaviji nasproti svojim marljivim delavcem najostreje protestiramo in prosimo narodne poslance, da priskočijo na pomoč tem najbednejšim našim tovarišem.

Za nas naj pa velja le eno: pojdemo na delo in organizirajmo vse delavstvo v strokovni organizaciji, da bomo čimprej lahko strli moč temu krutemu sovražniku človeškega blagostanja.

Začetki prvega delavskega konzuma na Angleškem.

Pred 80. leti je ustanovilo na Angleškem 28 delavcev prvi svoj konsum, ki se je do danes razvil v tako močno organizacijo. Kako majhen in težaven je bil začetek in kako odločni in požrtvovalni so bili ustanovitelji nam pripoveduje angleška pisateljica:

Misel o konsumu se je med par revnimi tkalci, krojači itd. hitro ukoreninila. Sklenili so, da ustanovijo konsumno društvo in otvorijo prodajalno. Tu pa se je pojavilo vprašanje,

kako naj pridejo do potrebnega kapitala. Ubogi reveži so preiskali vse svoje žepe, pa niso mogli dati več kot 2 penija (2,25 Din) tedensko, da bi si kupili delež, ki je stal 1 funt (275 D). Pomislite, samo 2 penije! Koliko je je danes, ki potrošijo toliko in še več tedensko za popolnoma nepotrebne stvari.

Trije delavci so bili določeni, da pobirajo vsak v svojem okrožju tista 2 penija. Čast jim in slava tem odličnim in pogumnim možem, ki niso nikdar prikrili niti vinarja svojim tovarišem, četudi bi po takratnih zakonih zato ne mogli biti obsojeni.

Bog ve koliko kilometrov so prehodili, da so dolge mesece zbirali te male zneske. Čast in slava tudi možem in ženam, ki so si pritrjavali teden za tednom potrební denar z močno voljo in pogumom. Zaupali so, da bo to njim in njihovim otrokom nekaj veliko koristilo. Kmalu so imeli tako zaupanje in navdušenje, da so sklenili povišati prispevke na 3 penije. Hoteli so čimprej plačati svoje deleže, da bi mogli že začeti z delom in si pomagati na ta način sami. Stori so veliko dobrega zase, pa tudi za nas. Razgovarjali so se med seboj o svojih načrtih za prihodnost. Veliko dobro uspevajočih konsumov temelji na načrtih teh prvih pionirjev.

Dogovorili so se, da ustanove prodajalno za živila, obleko itd. Sklenili so, da preskrbe svojim članom stanovanja in da bodo sami izdelovali blago za svoje potrebe. Tako bi mogli zaposliti svoje brezposelne člane. Najeli si bodo zemljišča ali jih kupili, da bodo zagotovili svojim članom več dela in povzdignili svoje društvo.

Še en načrt so napravili, ki si ga ni upalo uresničiti še nobeno društvo: »Čim bo mogoče, bo prevzelo društvo organizacijo produkcije in razdeljevanje, skrbelo bo za pouk v lastni sredi z lastnimi sredstvi; na kratko, postal bo neodvisno društvo, v katerem bodo interesi vseh interesov društva. Podpiralo pa bo tudi družbe z enakimi cilji.«

Svoje načrte so izvrševali jako resno in točno. To nam priča dejstvo, da so takoj, ko se je razvila njihova prodajalna, zadržali 2½% dobička za združno izobraževanje, če tudi to ni bilo odločeno v njihovem programu.

Prispevki po 3 penije so se sčasoma nakopičili. Treba je bilo pričeti z iskanjem lokala za prodajalno. Odločili so se za hišo, v kateri je bil prej magacin pijonirskega polka. Najeli so pritičje za dobo 3 let za letnih 10 funtov (2.750 Din). Potem so izvolili funkcionarje. Njihove dolžnosti v začetku niso bile velike. Samuel Ashworth, ki je bil izbran za prodajalca, je mogel prodajati samo štiri vrste blaga: moko, maslo, sladkor in ovseni zdrob. In še tega ni bilo veliko. Ko so plačali opremo za prodajalno, jim je ostalo samo še kakih 14 funtov za nakup blaga.

Slednjič se je zbrala nekega meglenega večera (21. dec. 1844.) mala gruča pred novo prodajalno. Slišali so, da bodo »nemaničci« odprli ta večer svojo trgovino. Med temi ljudmi je bilo dosti nagajivcev, ki so bili pripravljeni, da uganjajo neumne šale.

Člani so se zbrali v prodajalni popolnoma tiho in skrivno kot kaki zarotniki, ki bi se morali sramovati svojih namer. Vse je bilo pripravljeno, pa si nikdo ni upal odpreti vrat. Pripovedujejo, da se je končno opogumila neka žena in jih odprla.

Gruča na ulici se je porogljivo zamejala na glas. Presneti paglavci nagajivi! Lahko si mislite, kako veselje so imeli. Gledali so iz ceste od vseh strani, pačili se, zijali skozi okna, begali semtertja, preobračali kozolce pred vrati in se zaletavali vanje. Zbijali so šale in se gromko smejali zraven. Nekatere ženske so stopile v trgovino in zahtevale stvari, o katerih so vedele, da jih ne bodo dobile. Hotele so si samo ogledati in poizvedeti, kaj se vse prodaja, da bi se potem lažje norca delale. Vsi pa so mislili, da se nova prodajalna ne bo mogla držati niti en teden.

Naši pogumni zadrugniki niso imeli ugodnih časov in lahkega posla. Saj je bilo skoro vse proti njim. Drugi trgovci so imeli večje zaloge, večjo izbiro, lepše lokale in bližje. Ni bilo

ravno prijetno, če je n. pr. gospa Ashworth, ki je imela veliko družino doma, prišla par kilometrov daleč mimo mnogih lepih trgovin, da je potem zvedela, da tega in tega blaga v prodajalni sploh ni, ali da bo šele prišlo čez par dni. Od kraja so imeli samo štiri že navedene predmete na prodaj.

Imeli so samo malo kapitala pa niso nabavili si velikih zalog. Da bi prišli do denarja so prodajali dražje kot drugi trgovci. Zadrugarji so bili revni in so to težko plačevali. Jasno je, da kolegi v tovarni niso prav nič štedili z strupenim roganjem.

Pogumne žene zadrugarjev so ostale konsumu neomajno zveste. Prepričane so bile, da njihov trud in žrtve ne bodo zastoj. Po noči so sanjale o boljših časih, po dnevi pa so čvrsto delale za prospeh zadrugne misli. Učile so svoje otroke zvestobe in discipliniranosti za zadrugništvo. Uspehe žanjejo sedaj milijoni angleških delavcev.

Tedenske novice.

Smrtna nesreča. V Trbovljah je v jami podšlo rudarja Čebina Matija. S težkimi ranami na glavi in polomljenimi rebri so ga po velikem trudu odkopali. Vsled zadobljenih ran je Čebin umrl in zapušča ženo in troje otrok.

Velike vojaške vaje. Časopisi poročajo, da se bodo letos vršile pri nas velike vojaške vaje. V ta namen bodo vpoklicali več letnikov moštva. Če bodo vpoklicani tudi starejši letniki, med katerimi bo skoro gotovo več ali manj že oženjenih, bi bilo dobro, da bi se govorilo tudi o kakih podporah prizadetim. Socialne razmere so danes pač tako žalostne, da o kakih prihrankih ne more govoriti delavec, ki komaj zasluži za vsakdanji kruh.

Dijaška loterija. Vse razprodajalce srečk DPD kakor tudi tiste, ki smo jim poslali srečke v nakup, vljudno prosimo, da nam pošljejo denar in nerazprodane srečke v Ljubljano vsaj do 24. t. m. Srečk, ki bi nosile na ovoju poznejši poštni datum kot 24. januar, namreč ne smemo več sprejeti in se smatrajo za kupljene od tistega, ki bi jih prepozno poslal. Do 24. januarja neplačane srečke pa so za žrebanje neveljavne in bi takih dobitkov ne smeli izročiti, če bi bile izžrebane. — Pisarna DPD na Miklošičevi cesti 5 bo izvrševala pismena naročila srečk še do 12. ure dne 24. t. m. Za tako naročene srečke se po makne datum plačila do 28. januarja.

Neprostoavljen dopust. Ljubljanski magistrat je brez vzroka odpustil za daljšo dobo iz službe delavca Omejca, družinskega očeta. Mestno uradništvo in delavci so nabrali za njega 235 Din podpore.

Nov denar. Narodna banka je prejela iz Francije nove novčanice po 5 dinarjev. Ta denar pride v promet v najkrajšem času.

Delavska knjižnica v Belgradu. Delavska zbornica v Belgradu je dala svojemu prosvetnemu oddelku 50.000 Din za ustanovitev delavske knjižnice.

Odvetniki v Sloveniji. Dne 1. januarja je bilo v ljubljanskem in mariborskem okrožju 191 odvetnikov.

Le nekaj dni je še čas, da si kupiš srečko Dijaškega podpornega društva v Ljubljani. Nato ne boš nikoli več imel prilike, da dobiš za smešno nizki znesek 10 Din nov Fordov avto, konja s kočijo, sobno opravdo, kolo, radio-aparat in še celo vrsto bogatih dobitkov. Dobitkov je 1266 in predstavljajo vrednost 127.250 Din. Če kupiš srečko DPD, napraviš s tem dobro delo, ker si s tem plačal eno kosilo za naše revne študente. — Če ne dobiš srečke v domačem kraju, piši ponjo odboru v Ljubljano, Miklošičeva cesta 5, ki bo izvrševal vsa naročila še do 24. januarja do 12. ure popoldne.

V planini zmrznil. 18 letni Rudolf Poličnik je šel pri Solčavi na planino Gmajno nastavljal kunam pasti. Pri tem je padel po neki ledeni drči ter se precej poškodoval. Vsled izgube krvi in oslabelosti ni mogel dalje ter je zmrznil v mrzli noči.

Žrtev slabih socialnih razmer. Ker je bil že dalje časa brez posla in je živel z ženo in otroci v največji revščini, se je v Zagrebu vrge! s Strosmajerjevega šetališča 12 m globoko

delavec Vid Androvič. Nesrečnež je bil takoj mrtev.

Samomori v Zagrebu. Lansko leto je izvršilo v Zagrebu samomor 35 oseb. Od teh je bilo 23 moških, 12 pa žensk. Od 23 moških se jih je 9 ustrelilo, 6 obesilo, 5 jih je skočilo skozi okno. Od 12 žensk se jih je 7 zastrupilo, 1 se je vrgla pod vlak, 1 si je prerezala žile, 2 pa sta skočili skozi okno.

Nafta v vodnjaku. V okolici Skoplja se je pojavila epidemija legarja. Oblasti so vsled tega ukazale, da se preiščejo vodnjaki in studenci. V nekem vodnjaku so našli nafto. Izčrpali so jo ter dobili približno 300 litrov nafte. Po izpraznitvi so vodnjak pokrili in zapečatili.

V službi zmrznila. Na Sušaku sta dva uslužbenca finančne kontrole zmrznila na službenem obhodu. Zagazila sta v velik snežni zamet in nista mogla dalje. S streli sta dajala signale za pomoč. Prišla je sicer na pomoč patrolja, ali bilo je prepozno. Dva sta bila zmrznjena, tretji pa je bil prepeljan v reško bolnico, kjer so mu morali odrezati obe zmrznjeni nogi.

Delo blaznega. V Podlugu v Hercegovini je zblaznel 40 letni Luka Popović zgrabil puško ter streljal na ženo in otroka. Smrtno zadeta se je žena zgrudila na tla in kmalu nato umrla, otrok pa je ostal nepoškodovan. Popović je potem nanovo nabasal puško in ustrelil še samega sebe.

Nazoren poduk. Filozof Jože je sin revnih staršev in si mora sam služiti kruh z inštrukcijo. Pri nazornem pokuku iz rastlinstva se razvije med njim in njegovim nadebudnim učencem sledeči pogovor: »Poglej, to so borovnice ali črne jagode.« — »Zakaj so pa rdeče, gospod inštruktor?« — Ker so še zelene!« — Srečke Dijaškega podpornega društva so pa modre! Zato kupi eno in zadel boš bogat dobiček, zraven pa nakazal našim revnim dijakom malo podpore!

»Pevece.« S številko 11-12, ki smo jo pravkar prejeli, je dovršil »Pevece« peto leto svojega obstoja. V uvodnem članku »Ob petletnici« govori Dolinar o namenu, ki si ga je zastavil list ob svoji ustanovitvi in podaja kratek pregled, kako je vršil svojo nalogo. Cilj mu je bil: biti v vseh člankih praktičen in poljuden, premostiti tisti prepad, ki zija med ljudstvom in glasbenim razvojem; muzikalno umetnost logično, po stopnjah zvesti med narodom, jo tolmačiti, buditi zanimanje in ljubezen do nje: skratka, jo popularizirati. Hoče torej biti pravi ljudski list, ki nudi teorijo v svojih člankih in prakso v ličnih pevskih prilogah. List priporočamo in želimo, da bi se kar najbolj razširil po slovenski domovini in izven nje. — Naroča se pri upravi v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7, in stane letno 30 Din. — Kakor sporoča uprava, izide prva številka za leto 1926. začetkom februarja.

Strokovna organizacija viničarjev.

Iz dogovora zadnjega časa se jasno vidi, da postaja naša Strokovna zveza viničarjev vedno močnejša, da se njene vrste ojačujejo vsak dan bolj in bolj. Predvsem je treba tukaj poudariti, da pridobiva organizacija veliko zaupanje tudi pri viničarjih, ki so doslej od strani opazovali naš pokret. Naša organizacija ne bo samo močna enotna viničarska fronta, ampak hoče postati tudi važen činitelj v gospodarsko-gmotnih zadevah, ki se tičejo splošnih naših viničarjev. Taka močna organizacija bo zmožna z uspehom nastopati povsod, kjer se godijo krivice viničarjem od strani gospodarjev ali bodisi katere druge strani. Kaj je organizacija viničarju in koliko pomoč mu daje ravno v času, ko krivice dosežajo svoj vrhunec nam kaže naša slednja dva slučaja. Viničar Kaučič Fran iz Hermanec je služil 8 let gosp. Alojz Krainca, veleposestnika in trgovca v Ljutomeru. Lani 1925 si je pa viničar ob zakonitem času poiskal službo drugje. Vsled tega se mu je vkljub prošnji viničarja in njegovim pravičnim zahtevam hotelo odtegniti en polovnjak vinskih tropin in zrnje, katere je imel prejeti kot plačilo za že storjeno delo v vinogradu. Rožje mu je prepovedal vzeti g. Anišek, oskrbnik vinogradov. Celo zadevo je prizadeti viničar naznanil organizaciji, katere strokovni tajnik je šel dne 18. dec. osebno intervenirati h gosp. Kraincu v Ljutomer. Uspeh je bil, da je imenovani viničar dobil

svoje plačilo, to je polovnjak tropin, 68 kg krušne moke in rožje se mu poverne s šibjem nasekanim v gozdu. Drug slučaj je sličen prvemu. V svrhu zaštite viničarja je pismeno pritožbo vložilo naše tajništvo dne 4. jan. 1926. Njen dobeseden prepis se glasi: »G. Ivan Pavec, oskrbnik veleposestev samostana Admond, v Gor. Radgoni. Na našo organizacijo se je obrnil vaš viničar Žabota Martin v Grosčevaku 38, občina Slamnjak, srez Ljutomer. Vzrok pritožbe je v naslednjem. Od agrarne reforme svoj čas odvzeta zemljišča na Cvenu so služila viničarjem tukajšnjih Vaših posestev za deputatno zemljo. Po odvzetju iste, je določil okrož. agrarni urad v Mariboru, da dobé dotični viničarji mesto odvzete deputatne zemlje, deputatno žirje iz okoliša oskrbnitva v Jarebinskem dvoru. Ker pa je Vaše oskrbnitvo v Gor. Radgoni določilo mesto deputatnega zrna izplačati viničarjem v denarju pettisoč kron letno, je Vaš viničar Žabota Martin hudo prižadet vsled tega, ker mu vkljub mnogim prošnjam niste izplačali za l. 1924 vsote 3000 (třitisoč) K in za leto 1925 vsoto 5000 K (pettisoč) skupaj osem tisoč kron. Izgovor, da ima dovolj deputatne zemlje, odvrta imenovani viničar s tem, da je dobil dotično njivo še komaj jeseni 1925 in ni še nič pridelal, razen jeseni nekaj repe. To pa ne odgovarja zaostalim izplačilom iz l. 1924 in ne letnih pridelkov iz l. 1925, ki bi jih viničar dobil, če bi se mu dala njiva spomladi 1925. Podpisana organizacija se odločno postavlja na stran prizadetega viničarja, ker mu po pravici pripada izplačilo gori navedene vsote. Zato Vas g. oskrbnik vljudno vprašamo: Ali hočete upoštevati odlok okrož. agrar. urada v Mariboru z dne 29. avg. 1922. št. 1186? Hočete uvaževati bedni položaj viničarja, ter mu izplačati vsoto 2000 Din kot zaostalo iz l. 1924 in l. 1925, kot ste izplačali vse ostalim Vašim viničarjem? Hočete vzeti na znanje, da njiva, ki jo je viničar dobil šele jeseni 1925, nikakor ne odgovarja pridobitvi pridelkov iz l. 1924 in istotako letnim pridelkom iz l. 1925, da mu bo kot deputatna zemlja služila izrečno za l. 1926? Hočete g. oskrbnik vzeti na znanje našo vlogo in nam blagovolite dati takoj pismen odgovor? — Za strokovno zvezo viničarjev in kmet-skih delavcev v Ljutomeru: Iv. Husjak, t. č. načelnik; P. Rozman, strok. tajnik.« — O uspehu bomo poročali v »Pravici«.

Dopisi.

Goričane-Medvode. V nedeljo, dne 3. t. m. so prišli socialisti snubit naše papirniško delavstvo za volitve v Delavsko zbornico. Že teden dni preje je prišel eden teh gospodov vohat ter agitirat za nameravani shod. Da je po taki predpripravi agitacija izvrstno uspela, je pokazal shod, na katerega sta prišla dva govornika iz Ljubljane namreč Golmajer in Svetek, ter reci in beri šest poslušalcev. Res imeniten shod. V svojem govoru je bil zlasti Golmajer zelo korajžen. Rekel je, da bodo oni klerikalci pri volitvah v Delavsko zbornico pritiskali ob zid (v resnici pa so pri nas socialisti pritiskani v zid). Dalje je napadal tudi našega predsedn. Zveze papirniškega delavstva tov. Fr. Kukovico češ, da zato tako deluje in agitira, ker ima od vsakega delavca po en dinar mesečno. Tu pa se mu je eden naših, slučajno navzočih, oglasil, da to ni res in mož je takoj utihnil. Mi pa pravimo: gospodje socialisti, vaše delo ob-

stoji samo v kulturnem boju. Edino v ta namen je bila pred leti pri nas ustanovljena vaša organizacija. Danes se pri nas vaša barka potaplja. Sicer so gospodje skušali še rešiti, kar bi se dalo, toda niti odbora ni bilo mogoče skupaj spraviti. Naše delavstvo vedno bolj uvideva, da v varstvo svojih interesov pač ne rabi farske gonje, temveč voditelje, ki bodo res pošteno, po-žrtvovalno ter s krščansko ljubeznijo do bližnjega delali v blagor našega delavstva. Gospodje Korunovi so pri nas doživeli popolni ljasko, kar naj jim služi v dokaz, da jim je tu odzvonilo. Ti pa, nase posteno papirniško delavstvo, združite se v naši poštenu organizaciji in ta je Zveza papirniškega delavstva. Za volitve v Delavsko zbornico pa oddajte vsi glasovnice našim zaupnikom!

Jesenice. Javni shod kršč. soc. delavstva v nedeljo, dne 17. januarja, se je vršil ob velikem številu udeležencev, kar je znak, da naša misel prodira vkljub oviram, ki jih ima. Nosilec naše liste nam je v stvarnih in resnih besedah orisal naloge naših Delavskih zbornic, kar je zbor v splošno zadovoljnost odobral. To odobravanje nam je porok, da bomo Jeseničani lepó pripomogli k zmagi naše liste. Na shodu je bila sprejeta sledeča resolucija:

Delavstvo kršč. soc. prepričanja, zbrano na javnem shodu na Jesenicah dne 17. januarja 1926 energično protestira proti korakom vladne večine, ki je storila atentat na delavske pridobitve in črtala važne postavke ministrstva za socialno politiko. Zakoni, naperjeni proti delavskim slojem, se izvajajo do pičice, pri tem pa vladne stranke gledajo, da se delavstvu škoduje pri zakonih, ki bi imeli delavstvo ščititi. Še dalje so šle vladne stranke in hočejo črtati važne postavke iz proračuna, ki so namenjena najbednejšemu delavcu. Kršč. socialisti dvigamo ogorčen protest v imenu deset tisočev brezposelnih, trepih in zapostavljenih, hočemo se boriti z vsemi silami za ohranitev in izpopolnitev socialnih institucij. Zahtevamo, da se naša socialna zakonodaja izpopolni, in se da delavstvu v naši državi enakopravnost z drugimi stanov.

Jesenice. — Združeni socialisti so imeli pret. nedeljo svoj, že na uvodnem shodu napovedan, impozanten shod za volitve v Del. zbornico. Sto sodrugov sicer ni tako impozantno, a nekaj je. Na shodu je sodrug Štrukelj iz Ljubljane orisal soc. politični položaj delavstva v državi. Priznal je krivdo, da se ukinjajo od strani sedanjice vlade delavske institucije vsled tega, ker se delavstvo samo med seboj ne more sporazumeti in ne predstavlja nobene moči. Našel je celo vrsto njihovih strank in frakcij, ki so pri zadnjih državnoborskih volitvah šle ločeno v boj. (Tudi sedaj ni vse prav lepo in ujedinjeno, ker Bernotovi nastopajo tudi samostojno.) Mi vam pravimo: ujedinite in združite se vsi delavski pokretaši »Marksovega tipa«. To bo nas zelo veselilo, ker šele potem bomo lahko govorili tudi o kakem skupnem nastopu, za kar smo mi vedno pripravljeni. Da bomo pa videli, da imate res poštene namene pri skupnem nastopu, pa zahtevamo, da zavržete vse osebne koristilovske namene. To boste pa dokazali šele takrat, ko boste vi vsi skupaj enih misli in enega cilja, to se pravi združeni. Seveda je sodrug počasi prešel v boj s klerikalizmom, še predno je dal svoje vrste v red. Prav je povedal Štrukelj, da vsi stanovi delajo skupno za svoje interese,

samo delavski ne. Ali je pa to naša krivda? Mi, krščanski socialisti, smo združeni, zato pa gremo združeno tudi v boj za kandidatno listo Jugoslovanske strokovne zveze, ki hoče pozitivno in brez osebnih koristi delati v zbornici za korist delavstva.

Hrastnik. V nedeljo 10. januarja je vprizoril dramatični odsek Kat. izobr. društva izvirno viteško igro »Očetova kletev«. Igralci so se zelo potrudili in vloge prav dobro izvršili. V nedeljo 17. t. m. se je igra ponavljala v društvenem domu v Trbovljah. Krekovo socialno šolo otvori Izobraževalno društvo v Hrastniku. Predavatelji (profesorji) bodo iz Ljubljane. Podrobnosti bomo še poročali.

Z Vrhnike. Pred leti, ko smo imeli na Vrhniki še okrajno bolniško blagajno, ki je vršila iste posle, kot jih sedaj Osrednji urad za zavarovanje delavcev, smo delavci imeli vpogled v njeno poslovanje in smo natančno vedeli, kako se z našim denarjem gospodari. Prispevki bolniške blagajne so bili naravnost malenkostni v primeri s sedanjimi svotami, ki nam jih pri vsaki plači odtegnejo, in vendar je rezervni sklad naraščal od leta do leta in je štel že lepo število tisočakov. V poslovanje OUZD pa nimamo nikakega vpogleda; le toliko so v minulemu letu objavili v časopisju, da ima velikanski primanjkljaj. Prav nič pa niso omenili ogromnih vsot, ki jih po sedanjem sistemu požre uprava. Kvalificiran delavec plača sedaj letno okroglo 400 Din. Če bi delavec te vsote nalagal v hranilnico, bi vsota v 30 do 40 letih tako narasla, da bi za onemoglost nekaj pomenila. V sedanjih razmerah pa onemoglemu delavcu ne preostaja nič drugega kot beračiti, zmrazovati ter prenočevati po hlevih v stelji. Z ozirom na visoke odbitke na zaslužek se pa uveljavlja nad nami staro graščinsko reklo: Plačaj in molči! — Da, plačali bomo, ker nam že itak delodajalec odtegne pri vsaki plači, a molčali pa ne bomo, ampak dvigali gromovito svoj glas za preureditev OUZD tako, da bo isti služil v dobrobit delavstva, ne pa v korist gotovim ljudem. — 10. januarja t. l. je umrl Janez Turk, usnjarski pomočnik, star 88 let. Zaposlen je bil pri usnjarskem podjetju Miha Tomšič nepretrgoma 69 let. Kot 15 letni deček je vstopil v službo ter potem služil trem lastnikom trdke, ki je s smrtjo enega prišla v roke drugega. Ob 50-letnici službe je bil odlikovan z zaslužno svetinjo. Odgojil je šest otrok, 2 sina in 4 hčere. Starejši sin se mu je bil smrtno ponesrečil v Karol Kotnikovi parni opekarni, mlajši je odšel ob vojski v Galicijo in se ni več vrnil. Zapustil ni nikakega imetja. Če bi ga ne bila trdka Miha Tomšič, podpirala zadnja štiri leta, ko ni mogel več delati, bi bil trpel pomanjkanje.

Iz Zagorja ob Savi. Trboveljska družba deli noveletna darila. Pretečeni teden je začela odpuščati upokojence in straši z nadaljnimi redukcijami. V revirjih se je podaljšal delovni čas. Diktator Loskot in Mussolini Lapornik slavita zmago. Tako dolgo naj trpi rudar pod zemljo, da ga požre zemlja. Če pogine eden, jih prime sto. Saj v tisti veliki hiši ni usmiljenja! V nji gospodari štab, ki stroji kožo slovenskega delavca. Naš narod se ponaša z velikimi možmi! Na kosteh izmoghanih, pokvečenih rudarjev bodo vklesana imena teh junakov. Po zadnji stavki propadamo. Z lahkoto so nam stopili za vrat. Nič več ne godrnjamo. Kar zahtevajo, storimo. Zgodilo se je, da je naš kruh

črn in družina bosa. V naših hišah je kakor ob vojski, v smrti. Kaj to, se povprašujemo. Skupaj! V vrste! Organizacije postavite, fronto! Še je čas, da začnemo prodirati. Na dan z borbenostjo! Čudno se nam zdi, da naši rdeči revolucionarji v teh težkih časih tako čudno pišejo. V zadnji številki svojega glasila tolčejo po klerikalcih. Pravijo od kod naša skrb za Delavsko zbornico. Menda ne vedo, da nas boli tisto, kar tepe nje same. Ravno neuspehi marksističnih naskokov na buržuazijo nas silijo, da se za zbornico res brigamo. Sodrugi, pustili ste nam delo, in mi se ga ne bojimo. Kar se tiče zagorskih klerikalcev, si pa le zapomnite, da bodo še v naši dolini, ko bomo že zdavnaj pozabili na »gospode« iz steklarne. Vi pa iz črnih rōvov! Kuverte našim možem v Združenem domu! Zbornica nam mora prinesiti novega življenja. Med starino s Čobali in drugimi demagogi! Ne sejte plevelno žito, da vam ne zraste ljulika.

Krekova mladina.

Seja načelstva »Krekove mladine« se bo vršila v petek 22. t. m. ob pol 8. zvečer v društvenih prostorih, Stari trg št. 2. I. nadstr.

Vsem podružnicam. V zmislu naredbe Gen. dir. posr. poreza v Belgradu z dne 9. 11. 1925. št. 76.724, se pozivljajo društva in ustanove, katera so o točki 6. čl. 5 zak. o taksah osvobodjena od plačanja takse na vloge in prošnje, da si morajo nabaviti stampiljko z besedami: »Osvobodjeno samo od plačanja takse iz F. Br. 1 z rešenjem gosp. ministra financ od 10. III. 1925, Br. 11.570«, in da na vsako vlogo ali prošnjo, naslovljeno na oblasti, v bodoče pritisnejo zgoraj omenjeno stampiljko. Po 15. decembru m. l. se vloge in prošnje, katere ne bi bile opremljene z predpisano stampiljko, ne bodo jemale v rešitev.

Razno.

Nesreča v rudniku. V rudniku v Mac Lendl (Amerika) je nastala strašna eksplozija, ki je zasula nad 100 rudarjev. Eksplozija je z vso silo metala tramovje iz 200 m globokih rovov.

Prvi židovski dnevnik v Parizu. V Parizu je začel izhajati dnevnik, pisan v hebrejščini.

Železniška nesreča v Parizu. V podzemeljski železnici v Parizu sta trčila dva vlaka. Mrtvih je bilo 28 oseb.

Konkurzi v Nemčiji. V letu 1925 je bilo v Nemčiji prijavljenih 10.800 konkurzov.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Maribor (P. Z.): Vsled preobširnosti ne moremo priobčiti. Pošljite mi kratak izvleček.

Razširjajte »Pravico«!

Žika!

Poskusiti je treba, potem je odločitev lahka. Odločili se boste za ŽIKO, ki je in ostane najboljša in najbolj zdrava žitna káva!

Mica, ne zameri, ko sva se zadnjič pogovarjali glede konzuma, sem te pozabila vprašati, kje se morem vpisati v konzum?

Veš Tona, to je pa prav enostavno. Najbolje je, da greš v pisarno I. delavskega konzumnega društva, ki je v Ljubljani, Kongresni trg št. 2. Tam podpišeš pristopnico in plačaš vpisnine 5.— Din ter delež 25.— Din. Tam dobiš obenem tudi nakupovalno knjižico, s katero lahko kupiš blago v katerikoli ljubljanski prodajalni, in sicer: na Kongresnem trgu št. 2, Zaloški cesti št. 15, Čelovški cesti št. 50, Dujanski cesti št. 36, kakor tudi v poljubni prodajalni te zadruga, samo s to razliko, da v tem slučaju ne dobiš takoj nakupne knjižice ampak šele potem, ko jo dopošlje pisarna.